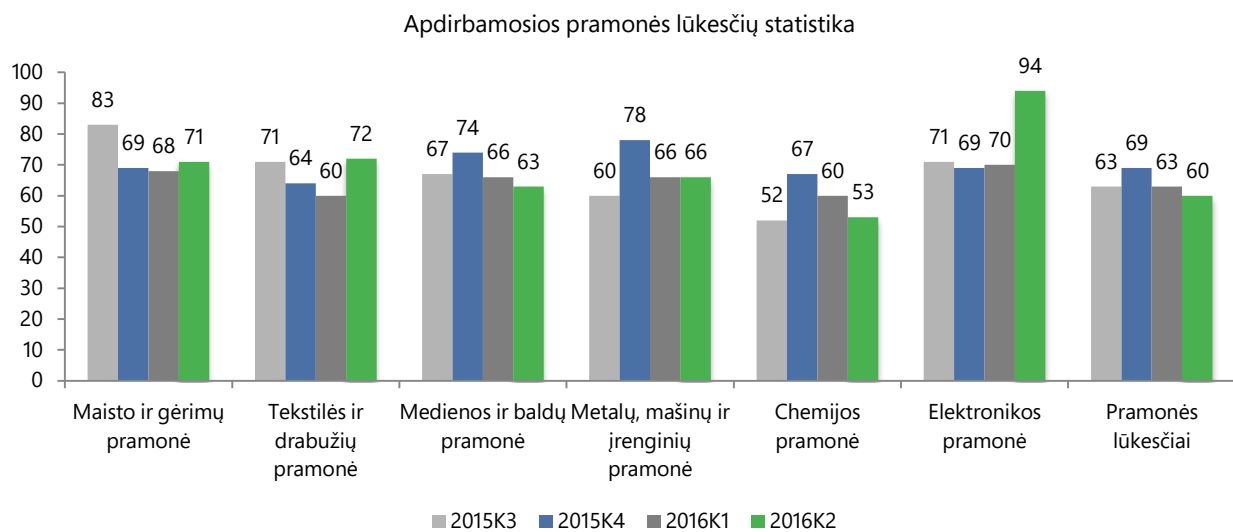

Vilnius, 2016 m. balandžio 19 d.

Lietuvos pramonės lūkesčių tyrimas 2016 m. II ketvirtis

Lietuvos pramonininkų konfederacija (LPK) vienintelė šalyje kas ketvirtį atlieka ir pristato aukščiausio lygio 150 Lietuvos įmonių vadovų nuomonių ir prognozių apklausos analizę – Pramonės lūkesčių indeksą (PLI). 2016 m. II ketvirčio Pramonės lūkesčių indeksas rodo nuosaikias pramonės įmonių vadovų nuotaikas – bendrasis indekso įvertis pozityvus ir siekia 60 punktus.

Pramonės lūkesčių indeksas 2016 m. II-ąjį ketvirtį rodo stabilų augimą, tačiau pats įvertis palaipsniui mažėja jau antrą ketvirtį iš eilės (lūkesčiai 2015K4 – 69, 2016K1 – 63, 2016K2 – 60). Prognozė antram 2016 m. ketvirčiui siekia 60 punktų. Pagrindinės priežastys, kodėl lūkesčių rodiklio augimas sąlyginai lėtėja, – sulėtėjusi eksporto plėtra ir neapibrėžtumas užsienio rinkos bei padidėjusi įtampa darbo rinkoje.

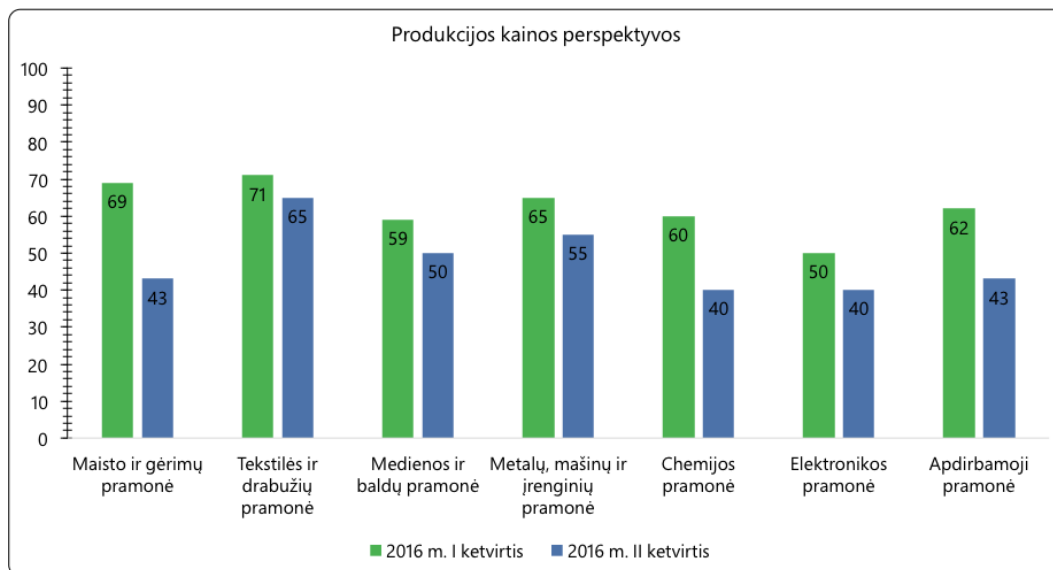
Didžiausią įtaką bendram lūkesčių rodikliui turėjo elektronikos pramonės pozityvios nuotaikos (rodiklis kilo net 24 punktais) bei chemijos pramonės lūkesčių kritimas 7 punktais - pramonės įmonės išreiškė abejones dėl galimos eksporto plėtros artimiausiu metu, lūkesčių įvertis susitraukė nuo 82 iki 50, tačiau neindikuoja galimų eksporto apimčių susitraukimo. Kituose pramonės sektoriuose išlieka nežymūs lūkesčių indekso pokyčiai.

Nepaisant augančio minimalaus atlyginimo bei prognozuotų kapitalo investicijų į įrangą, produkcijos kainos sąlyginai tikimasi, jog turėtų nedidėti beveik visose pramonės šakose. Bendras produkcijos kainų rodiklis krito 19 punktų ir atsidūrė mažėjimo zonoje. Tokius lūkesčius puikiai atspindi pasaulinės ir vietinės žaliavų kainų tendencijos bei bendras kainų lygio sumažėjimas.

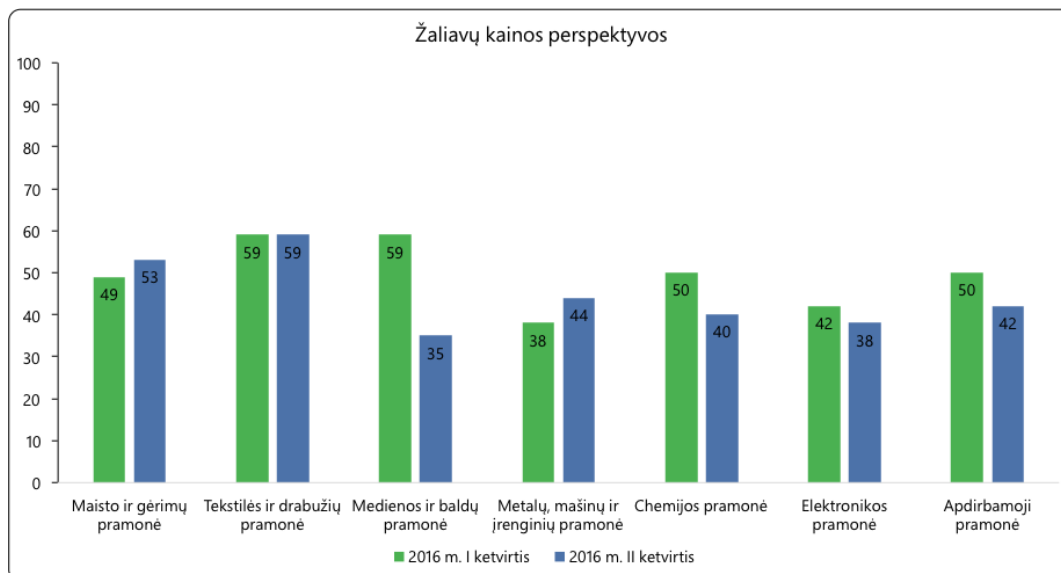
Taip pat įmonės jau yra susiplanavusios savo veiklos rezultatus ir adekvačiai stengiasi išlaikyti mažėjančias arba stabilias produkcijos kainas net ir pabrangus darbo jėgai. Įmonių prisitaikymo strategijose taip pat galima atpažinti agresyvios kainodaros ženklų, kadangi vyksta eksporto diversifikacija, o tai skatina mažinti kainas vartotojui.

Vilnius, 2016 m. balandžio 19 d.

Daugelis pramonės šakų tikisi dabartinių žaliavų kainų nusistovėjimo, tačiau matomi ir kainų mažėjimo lūkesčiai. Ženklausios žaliavų kainų mažėjimo tendencijos gali būti fiksuojamos medienos ir baldų pramonėje (lūkesčių įvertis – 35) bei elektronikos pramonėje (lūkesčių įvertis – 38). Tam didžiausią įtaką turėjo energetinių išteklių, vario ir kitų metalų ženklus kainos kritimas.

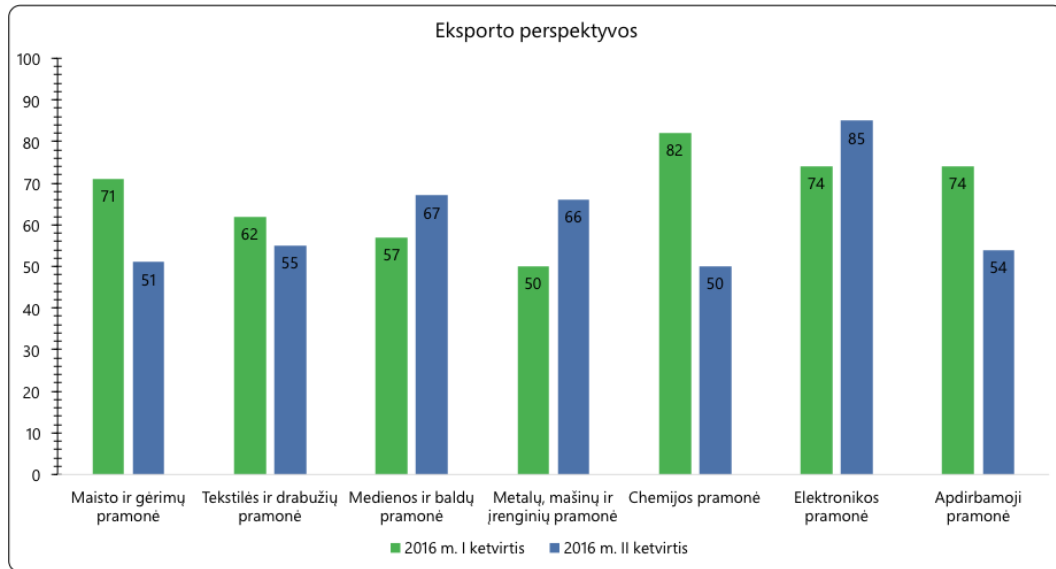
Eksporto lūkesčiuose fiksuojamas 20 punktų kritimas. Šį įvertį labiausiai sąlygojo chemijos ir maisto ir gėrimų pramonės rodiklių susitraukimas. Chemijos pramonės įmonės gali pasidžiaugti atpigusiomis žaliavomis, tačiau matomai vis dar jaučia spaudimą dėl nepalankios konjunktūros trąšų prekybos rinkose. Maisto ir gėrimų pramonės įmonės, puikiai suvaldžiusios naujų rinkų poreikius po rytų rinkų embargo, šiuo metu išreiškė nuomonę, jog eksporto plėtra antrąjį ketvirtį nebus sparti, tačiau ir nemažės.

Akivaizdžiai vis dar auga elektronikos gamintojų eksporto lūkesčiai. Daugiausia eksporto vilčių vis dar dedama į Šiaurės Amerikos, Azijos ir Pietų Europos rinkas, mažiausiai – į Rusijos ir NVS šalių rinkas. **Nors naujų eksporto rinkų atvėrimas – mažesnis nei tikėtasi, naujų rinkų paieškos tęsiasi.** Eksporto plėtra 2016 metais turėtų

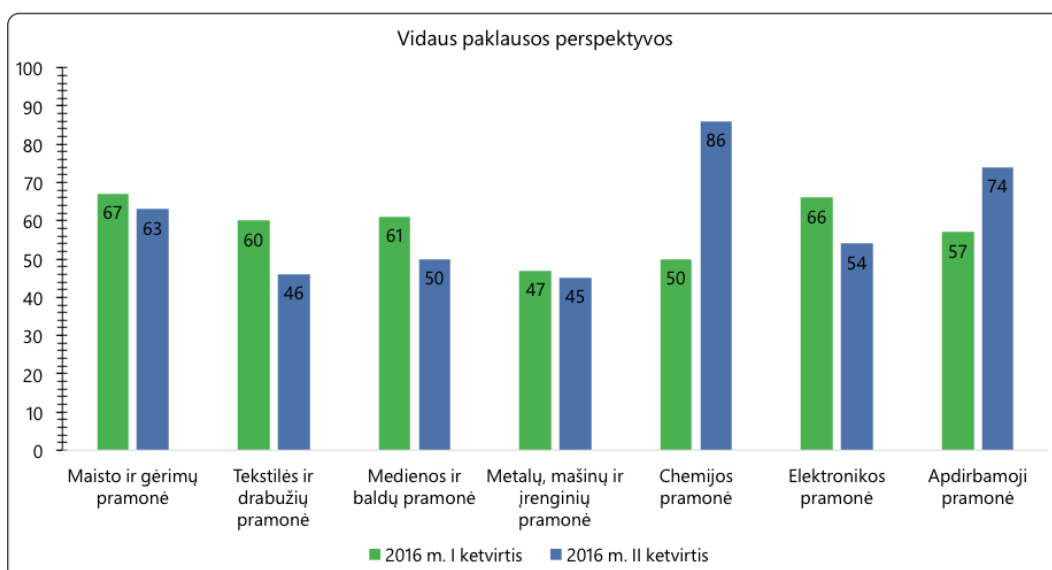
Vilnius, 2016 m. balandžio 19 d.

išlikti panaši kaip praėjusiais metais. Pagrindinės sulėtėjusios plėtros priežastys: krizės NVS rinkose bei tuo pačiu metu bandymas plėstis į naujas ES ir JAV rinkas. Antrojeje metų pusėje galima tikėtis eksporto rodiklių padidėjimo į Kiniją dėl naujų eksporto sertifikatų išdavimo.

Daugelyje vidaus rinkos sektorių išlieka pozityvios nuotaikos. Vidaus vartojimo augimą (žr. kitą puslapį) taip pat indikuoja ir bendras vidaus paklausos perspektyvų rodiklis (įvertis kilo nuo 57 iki 74 punktų). **Palankias sąlygas vidaus rinkos paklausai sudarė vartotojų perkamosios galios augimas ir galimai optimistinės nuotaikos dėl energetinių produktų kainų kritimo.**

Pramonės įmonių atstovai tikisi, jog vidaus vartojimas išliks ekonomikos varikliu ir II šių metų ketvirtį. Tačiau neverta pamiršti, kad tokia vidaus ir išorės situacija rinkoje neigiamai veikia šalies prekybos balansą, o ilgalaikis deficitas potencialiai išaugins šalies skolą. Ilgalaikė skola finansuojama tarptautinių finansų rinkų sumažintų Lietuvos konkurencingumą. Rekomenduojama daugiau pastangų skirti eksporto plėtros išlaikymui ir naujų rinkų paieškai prioritetinėse šalyse.

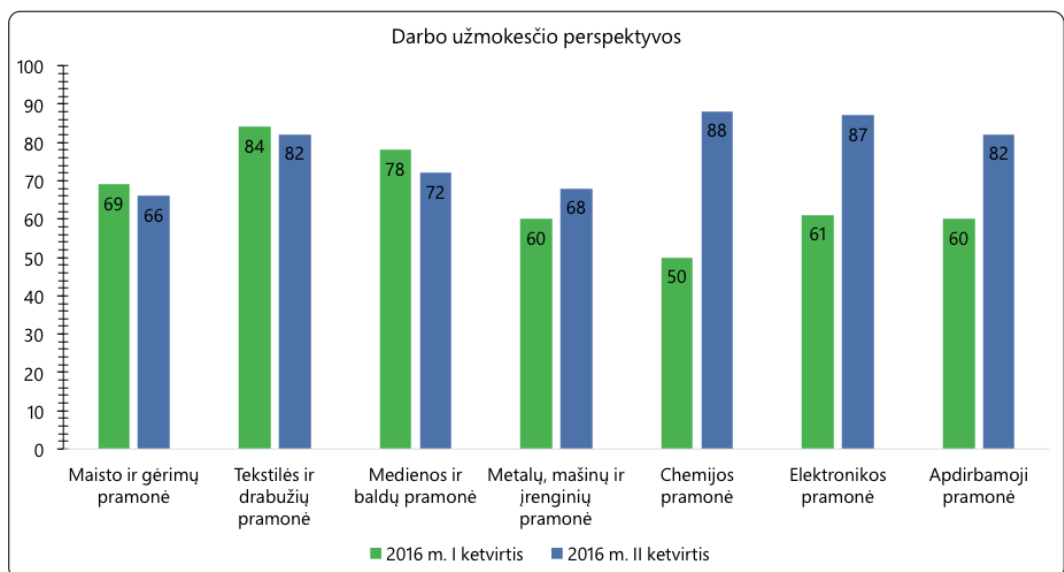
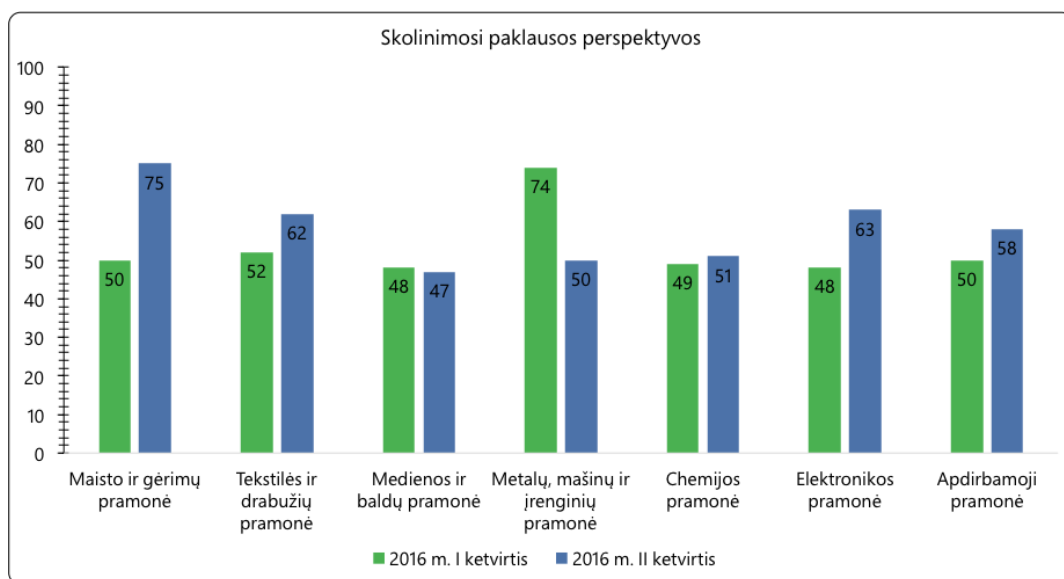

Vilnius, 2016 m. balandžio 19 d.

Pramonininkai nebemato tokio didelio neapibrėžtumo užsienio bei energetikos rinkose ir išreiškė pozityvesnius nuotaikas dėl papildomo skolinimosi paklausos. Bendras rodiklis padidėjo 8 punktais, nuo 50 iki 58. 2016 metų antrajame ketvirtyje verslo išreikštos nuotaikos rodo, jog skolinimosi paklausa grįžta. Aiškiausiai tai parodė maisto ir gėrimų pramonė, tekstilės ir drabužių pramonė, bei elektronikos pramonė.

Šiuo metu įmonių plėtra vis dažniau vykdoma sukauptomis nuosavomis lėšomis. Atsiradusios ES investicijų galimybės naujajame 2014 – 2020 plane, taip pat paskatino įmones papildomai investuoti į gamybos procesus bei įrenginius.

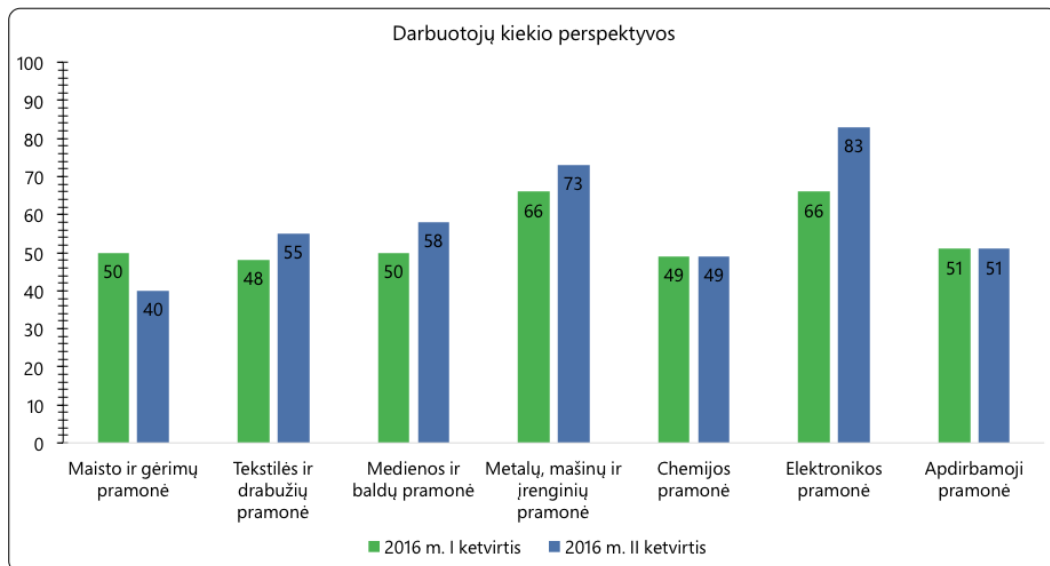

Visos pramonės šakos darbo užmokesčio perspektyvas vertino teigiamai – bendrasis indeksas siekia 82 punktų (rodiklis augo nuo 60 punktų). Toks įvertinimas rodo įmonių nusiteikimą ne tik atitinkamai adaptuotis prie didėjančio minimalaus atlygio už darbą, bet ir didesnes bendras išlaidas žmogiškųjų išteklių išlaidymui (komplikuota kvalifikuotų darbuotojų paieška verčia siūlyti konkurencingesius atlyginimus). Taip pat verta paminėti, jog tokie sparčiai kylantys darbo kaštai gali kelti grėsmę eksporto plėtrai.

Vilnius, 2016 m. balandžio 19 d.

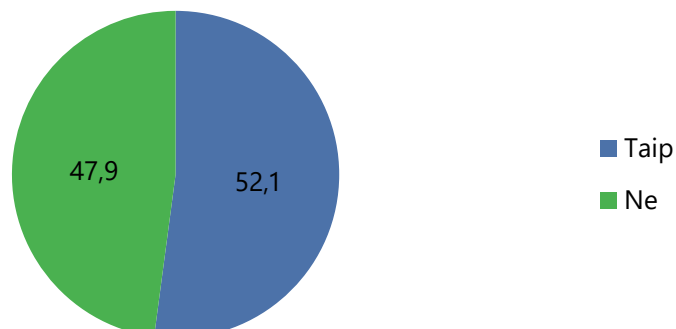
Bendra visų pramonės įmonių nuotaika – išlaikyti esamą darbuotojų skaičių (žr. kitą puslapį), tačiau matomas susitraukimas maisto ir gėrimų pramonėje, kur lūkesčiai krito iki 40 punktų ir indikuoja galimą darbuotojų skaičiaus susitraukimą. Būtent šie rodikliai indikuoja, kad darbo rinkoje galimai formuojasi įtampa, o gamybos augimas ir investicijos nekompensuoja atlyginimų augimo spartos. Didžiausių pokyčių galima tikėtis maisto ir gėrimų, metalų, mašinų ir įrenginių bei elektronikos sektoriuose.

Dėl problematiškų kvalifikuotų darbuotojų paieškų bei kylančio minimalaus atlyginimo, įmonės linkusios turimus žemiausios kvalifikacijos darbuotojus apmokyti ir kelti darbo vietų pridėtinę vertę nekvalifikuotą darbo jėgą keičiant įrenginiais. Tokia tendencija išlieka visuose sektoriuose, išskyrus elektronikos pramonę, kurioje žemos kvalifikacijos darbuotojų skaičius mažas, o aukštąsias technologijas išmanančių darbuotojų poreikis – didžiausias.

Antrąjį šių metų Lietuvos pramonininkų konfederacijos lūkesčių tyrimą taip pat papildė klausimai apie emigracijos mastą. Lietuvos ekonomika stiprėja ir atsigauna, tačiau demografinės tendencijos verčia susirūpinti. Nepalankios demografinės tendencijos yra vienas pagrindinių veiksnių, kurie įvardinami kaip ribojantis Lietuvos ūkio plėtrą. Pagrindinės priežastys lemiančios šalies gyventojų skaičiaus mažėjimą: mažas gimstamumas, didelė grynoji emigracija bei bendri šalies sveikatos rodikliai.

Ar emigracija paveikė Jūsų įmonės veiklą?

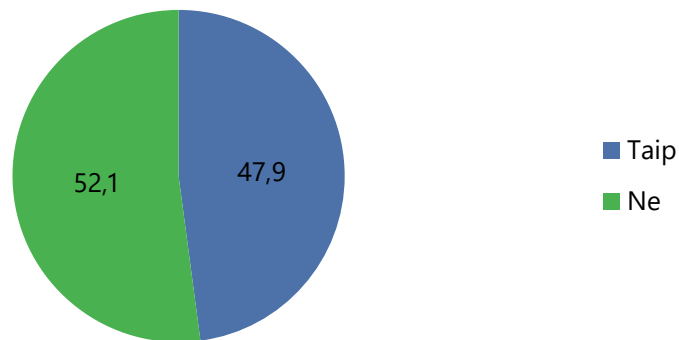

Vilnius, 2016 m. balandžio 19 d.

Daugiau nei pusė (52,1%) apklaustų įmonių vadovų teigė, jog jaučia emigracijos poveikį savo įmonės veiklai. Kaip viena įvardintų populiacijos mažėjimo priežasčių – senstanti demografija, taip pat neramina beveik pusę didžiųjų pramonės įmonių vadovų (47,9%).

Ar jaučiate/atsižvelgiate į populiacijos senėjimo įtaką savo veikloje?

Didžiausius sunkumus su kuriais susiduria darbo rinkoje pramonininkai įvardino ribotą kompetetingų ir kvalifikuotų darbuotojų pasiūlą, gabių jaunų darbuotojų stoką, didelę darbuotojų rotaciją.

Daugelis įmonių teigė, jog darbuotojus dažniausiai yra priversti samdyti be reikiamos patirties, o mokymais užsiima patys įmonės viduje. Taip pat nemaža dalis pramonės atstovų teigė jaučiantys didelį spaudimą dėl DU, kuomet jauni ar nepatyrę darbuotojai atsisako darbo vietų dėl per mažo darbo atlygio.

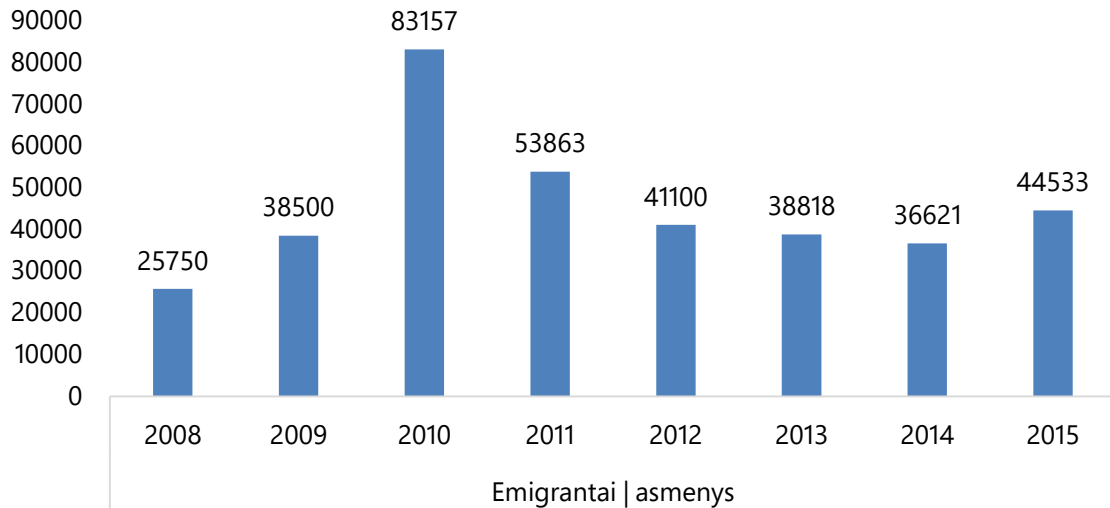
Apklaustieji tvirtino, jog demografinės problemos Lietuvoje gali būti išspręstos kuriant naujas jaunimui pritaikytas darbo vietas, sudarant sąlygas geresniam ir kokybiškesniam investicijų pritraukimui, taip pat reikėtų skatinti verslą investuoti į darbuotojus patiems (tokiais atvejais įmonės teigė tikėtusi subsidijų ar tam tikrų lengvatų mentorystės metu).

Didelė dalis įmonių vadovų minėjo, kad išlaidos susijusios su darbuotojų atlyginimu vis dar yra per daug apmokestinamos ir stabdo įmonių konkurencinio pranašumo plėtrą. Tarp pasiūlymų buvo galima išskirti ir teigiamos informacijos sklaidą žiniasklaidoje bei viešojo švietimo sistemos programų gerinimą.

Dėl susiklosčiusių sąlygų darbo rinkoje, pramonės įmonės gana neretai sprendimo būdus apsirūpinti reikiamais darbuotojais randa pačios. Dažniausiai pasikartojantys alternatyvieji sprendimai: vis dažniau samdomos išorinės įmonės atlikti tam tikrus uždavinius, darbuotojus darbina be patirties ir mokina bei "užaugina" patys, diegia įvairius technologinius sprendimus, samdo specialistus iš užsienio, siūlo didesnius atlyginimus nei konkurentai bei naudoja skatinamąsias priemones (pvz. taiko priedus prie darbuotojo atlygio už surastą ir atvestą kitą darbuotoją).

Vilnius, 2016 m. balandžio 19 d.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis emigracijos mastas nuo 2010 metų piko susitraukė, tačiau pastaruosius penkerius metus išlieka gan didelis ir pastovus.

APIBRENDINIMAS

2016 metų II ketvirtį pramonininkai įvertino pozityviai, tačiau pats lūkesčių indeksas traukiasi jau kelis ketvirčius iš eilės. Prognozė antram 2016 m. ketvirčiui siekia 60 punktų. Pagrindinės priežastys, kodėl lūkesčių rodiklio augimas sąlyginai lėtėja, – sulėtėjusi eksporto plėtra ir neapibrėžtumas užsienio rinkos bei padidėjusi įtampa darbo rinkoje.

Vis dar stebima Lietuvos ekonomikos plėtra, įmonės yra nusiteikusios vis daugiau investuoti į konkurencingumą, plėstis užsienio eksporto rinkose bei išreikškė poziciją, jog palapsniui adaptuojasi prie gana spartaus darbo atlygio augimo. Vertėtų nepamiršti, jog tokia sparti darbo užmokesčio dinamika gali turėti ir neigiamų pasėkmių ekonomikai. Besiformuojanti įtampa darbo rinkoje gali stipriai sumažinti Lietuvos tarptautinį konkurencingumą.

Daugiau nei pusė didžiųjų pramonės gamintojų teigė, jog susiduria su demografinėmis problemomis savo kasdieninėje veikloje. Taip pat įmonės ryžtasi vis dažniau pačios diegti alternatyvius sprendimus, kuomet negali rasti tinkamų darbuotojų.